

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PWYLLGOR:	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD:	5 CHWEFROR 2013
TEITL YR ADRODDIAD:	GWELLA'R PWYLLGOR ARCHWILIO
ADRODDIAD GAN:	PENNAETH GWASANAETH - ARCHWILIO
GWEITHREDU:	CYTUNO AR GYNLLUNIAU GWELLA AR GYFER 2013-14

1. RHAGARWEINIAD

- 1.1 Bydd y Pwyllgor Archwilio yn cynnal adolygiad ffurfiol o'i effeithlonrwydd yn flynyddol a hynny yn unol â'r arfer dda sy'n cael ei nodi yn Pwyllgorau Archwilio CIPFA : Cyfarwyddyd Ymarferol i Awdurdodau Lleol. Cafodd yr hunanasesiad cyntaf o'r fath gan y pwyllgor hwn ei fabwysiadu ym mis Ionawr 2010.
- 1.2 Mae'r cyfarwyddyd uchod gan CIPFA yn darparu fframwaith da ar gyfer y gwaith hwn ac yn cynnwys holiadur / rhestr wirio hunanasesu.
- 1.3 Er mwyn gallu mesur effeithiolrwydd a gwelliant flwyddyn ar ôl blwyddyn bydd 'siartiau pry copyn' yn cael eu cynhyrchu'n flynyddol er mwyn crynhoi canlyniad y gweithdai mewn ffordd sy'n weledol. Defnyddir y siartiau i benderfynu ar gyfeiriad y daith rhwng blynyddoedd o safbwynt cydymffurfio gyda'r arfer orau a nodwyd yn yr holiadur / rhestr wirio. (Gweler Atodiad A). Ar gyfer y rhan fwyaf o reolaethau disgwylidig / gweithdrefnau yn y canllawiau yr ymateb 'Ydyw' yw'r ymateb positif, fodd bynnag, mae yna achlysuron lle mai 'na' yw'r ymateb positif. Yr ymtebion positif sy'n cael eu defnyddio i bwrpas cymharu, bydded y rhain wedi'u hasesu fel 'ydyw' neu 'na' fel yn briodol. (Gweler Atodiad A).
- 1.4 Mae llawer o'r cyfarwyddyd yn rhoi pwyslais ar y wybodaeth arbenigol y mae Aelodau'r Pwyllgor Archwilio ei hangen. Darparwyd sesiynau hyfforddi yn ystod y flwyddyn ar Reoli Risg, Rheoli'r Trysorlys ac ar rôl Aelodau mewn perthynas ag adolygu'r Datganiad Cyfrifon. Cynhaliwyd sesiwn gynefino hefyd i Aelodau newydd y Pwyllgor Archwilio yn ystod y flwyddyn hon.

2. CANLYNIAD HUNANASESIAD EFFEITHIOLRWYDD 2013

- 2.1 Cynhaliwyd gweithdy ar 16 Ionawr 2013 gyda'r Pennaeth Swyddogaeth - Adnoddau, Pennaeth Gwasanaeth – Cyllid, Pennaeth Gwasanaeth – Archwilio a'r Archwilydd Budd-daliadau a hefyd saith aelod o'r Pwyllgor Archwilio.
- 2.2 Roedd y meysydd ar gyfer eu gwella a nodwyd yn y gweithdy hwn yn cynnwys gwella hyfforddiant cynefino a dadansoddi anghenion hyfforddiant unigol i Aelodau. Rhai meysydd eraill a nodwyd oedd egluro swyddogaethau a chyfrifoldebau'r Pwyllgorau Archwilio a Sgriwtini; yn arbennig mewn perthynas â Rheoli Risg a'r angen i fabwysiadu canllawiau Atal Twyll a Llygredd fel y gellir mesur effeithlonrwydd trefniadau cyfredol y Cyngor. Mynegodd yr Aelodau ddymuniad hefyd i ymwneud mwy â'r broses o gynllunio Archwilio Allanol (gan gynnwys ffioedd) a hefyd i gael gwybodaeth am berfformiad Archwilio Allanol yn rheolaidd.

3. TREFNIADAU ATAL TWYLL

- 3.1** Yn 2012-13, diwygiwyd y Polisi Atal Twyll a Llygredd gydag argymhelliad gan y Pwyllgor Archwilio yn ei gyfarfod ar 25 Medi 2012 y dylai'r Pwyllgor Gwaith ei gymeradwyo. Yn yr un cyfarfod, argymhellwyd hefyd bod y Cynllun Ymateb i Dwyll a'r Polisi Gwyngalchu Arian yn cael eu cymeradwyo.
- 3.2** Roedd y gweithdy ym mis Ionawr 2013 yn cynnwys cyflwyniad gan yr Ymchwilydd Budd-dal ar drefniadau atal twyll budd-dal a pherfformiad yn 2012-13.
- 3.3** Mae Cyfarwyddyd CIPFA i Awdurdodau Lleol yn cynnwys cyfeiriad at rôl y Pwyllgor Archwilio o ran sicrhau bod camau'n cael eu cymryd i atal twyll a llygredd. Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Archwilio yn adlewyrchu hyn ac mae paragraff 3.4.8.1.3 y Cyfansoddiad yn dweud:

'Bydd y Pwyllgor hefyd yn cynghori ar Bolisi'r Cyngor ar gyfer Atal Twyll a Llygredd gan gynnwys:-

(i) adolygu effeithiolrwydd y polisi;

(ii) derbyn adroddiad blynyddol gan y Cyfarwyddwr Corfforaethol – Cyllid ar weithredu'r polisi'.

- 3.4** Mae Cyfarwyddyd CIPFA i Awdurdodau Lleol yn cynnwys mesurau ar gyfer mabwysiadu "Rheoli'r Risg o Dwyll - Camau i Atal Twyll a Llygredd" ac yn dweud y dylai'r Pwyllgor sicrhau fod y camau ynddo'n cael eu gweithredu. Yn Ebrill 2012, adolygodd y Pennaeth Gwasanaeth – Archwilio a'r Archwilydd Budd-daliadau, ar ran y Pwyllgor Archwilio, drefniadau atal twyll y Cyngor yn erbyn canllawiau tebyg a oedd wedi'u cynnwys yn Niagnostig Gwerthuso Risg Twyll CIPFA (FRED1). Canfu'r adolygiad fylchau sylweddol yn y trefniadau cyfredol. Mae hwn yn faes, felly, y mae angen i'r Pwyllgor weithredu yn ei gyloch er mwyn cael sicrwydd bod y trefniadau cyfredol yn rhai effeithiol ac yn rhai sy'n cael eu gweithredu.
- 3.5** Cyn mabwysiadu'r ddogfen CIPFA "Rheoli'r Risg o Dwyll - Camau i Atal Twyll a Llygredd" yn ffurfiol, cynghorir y Pwyllgor i gynnal sesiwn fer ar ymwybyddiaeth o dwyll yn cynnwys sut y gellir gwneud y defnydd gorau o ganllawiau CIPFA. Yn hyn o beth, gellir defnyddio Llyfr Coch 2 CIPFA 'Rheoli'r Risg o Dwyll' i feincnodi gallu gwrth-dwyll y Cyngor a'i drefniadau llywodraethu. Trwy fabwysiadu ei ganllawiau, bydd y Pwyllgor yn dangos ymrwymiad i fabwysiadu dull cynhwysfawr o ran lleihau i'r eithaf y colledion i'r Cyngor o ganlyniad i dwyll.
- 3.6** Argymhellir, felly, bod sesiwn fer ar Ymwybyddiaeth Twyll yn cael ei chynnal ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Archwilio i roi cefndir i'r trefniadau a'r materion cyfredol ac i gynnwys gofynion y canllawiau Rheoli'r Risg o Dwyll a sut y gellir defnyddio'r canllawiau i gyfarfod â chyfrifoldebau'r Pwyllgor Archwilio mewn perthynas ag atal twyll a llygredd o fewn ac yn erbyn y Cyngor.

4. CAMAU PELLACH

- 4.1** Mae gwella'r Pwyllgor yn broses barhaus, gydag adolygiad o brosesau a chanlyniadau'r hunanasesiad yn arwain at adolygu, diweddarau a gwella ar sail barhaol. Mae asesuadau 2013, er eu bod yn dangos gwelliant o gymharu â 2012, hefyd yn dangos nifer o gyfleon ar gyfer datblygu ymhellach y modd y mae'r Pwyllgor yn gweithio.
- 4.2** Mae'r tabl yn Atodiad B yn rhoi canlyniad y gweithdy ym mis Ionawr 2013 yn erbyn y cwestiynau hunanasesu o gymharu â'r canlyniadau ar gyfer 2011-12. Gofynnir i'r Pwyllgor ystyried canlyniadau'r gweithdy, i newid os credir bod angen gwneud hynny, ac yna i'w gymeradwyo'n ffurfiol.

4.3 Mae'r tabl yn Atodiad C yn dangos y Cynllun Gweithredu ar gyfer Gwella am 2013-14 o ganlyniad i waith y Pwyllgor yn y Gweithdy ym mis Ionawr 2013.

5. CASGLIADAU AC ARGYMHELLION

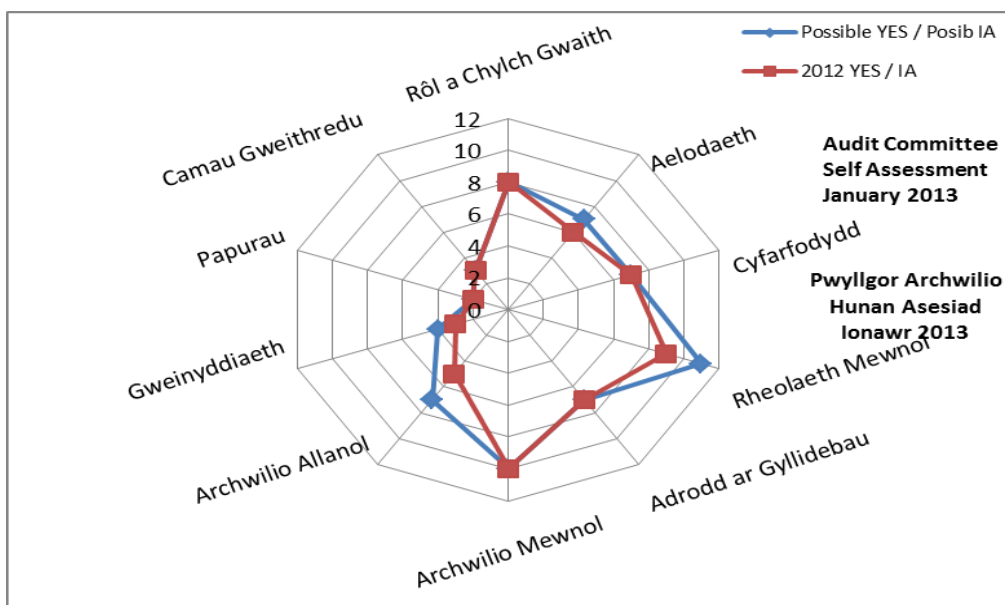
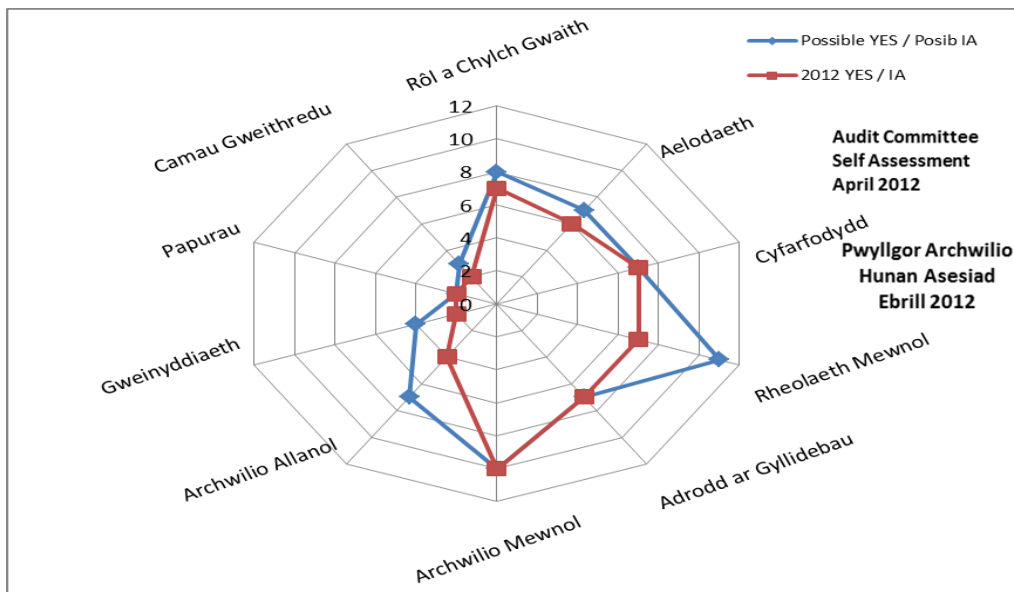
Argymhellir bod y Pwyllgor yn:-

- 5.1** mabwysiadu canlyniad yr hunanasesiad o effeithiolrwydd y Pwyllgor gan gynnwys y Cynllun Gweithredu ar gyfer Gwella yn Atodiad C;
- 5.2** cynnwys sesiwn hyfforddi ymwybyddiaeth twyll yn ei raglen Hyfforddiant ar gyfer 2013-14 i roi gwybodaeth ar gyfer ffurfio barn ar effeithiolrwydd trefniadau presennol y Cyngor i atal twyll a llygredd; a
- 5.3** cynnwys yn ei raglen waith ar gyfer 2013-14 hunanasesiad diwygiedig ar effeithiolrwydd y Pwyllgor.

JOHN FIDOE
PENNAETH GWASANAETH (ARCHWILIO)

5 CHWEFROR 2013

‘GRAFFIAU PRY COPYN’ O GANLYNIAD I HUNANASESIADAU YN EBRILL 2012 AC IONAWR 2013

NODER - Pe bai holl feysydd yr hunanasesiad wedi'u cyflawni, byddai'r llinell fewnol yn cyfarfod â'r llinell allanol. Y pellaf yw'r llinellau oddi wrth ei gilydd, lleiaf yw cydymffuriad y Pwyllgor gydag arfer orau'r Hunan Asesiad.

Mae'r graffiau'n dangos cyfeiriad y daith o ran sut y mae sefyllfa'r Pwyllgor yn gwella yn erbyn arfer orau. Y meysydd a nodwyd uchod ar gyfer gwaith cychwynnol pellach i'w wneud yw meysydd Hunanasesu 2, 4, a 7 sy'n ymwneud â:

Maes 2 – Aelodaeth – gwella Asesiad Anghenion Hyfforddiant Aelodau'r Pwyllgor Archwilio.

Maes 4 – Rheolaeth Fewnol – angen mabwysiadu'r cyfarwyddyd “Rheoli'r Risg o Dwyll – Camau Gweithredu i Atal Twyll a Llygredd”, neu gyfatebol, er mwyn rhoi sicrwydd am y trefniadau sydd yn eu lle yn y Cyngor ac fel y gellir monitro effeithiolrwydd trefniadau o'r fath.

Maes 7 - Archwilio Allanol - gwell gwybodaeth ar gynllunio gwaith Archwilio Allanol, monitro perfformiad a ffioedd.

Mae'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Gwella yn Atodiad C yn nodi sut y byddir yn parhau gyda'r gwelliant.

RHESTR WIRIO HUNANASESU'R PWYLLGOR ARCHWILIO
ADOLYGWYD – 16 Ionawr 2013

SEFYDLIAD, GWEITHREDIAD A DYLETSWYDDAU			
1	Rôl a Chylch Gorchwyl		
Cyf	Mater	Ymateb PA 24.04.12	Hunanasesiad Ionawr 2013
1.1	Oes gan y Pwyllgor Archwilio gylch gorchwyl ysgrifenedig?	Oes – yn y Cyfansoddiad	Oes – yn y Cyfansoddiad – ond mae angen egluro'r berthynas a'r cyfrifoldeb am gylch gorchwyl tebyg i Bwyllgorau eraill – e.e. Sgriwtini Corfforaethol mewn meysydd fel Rheoli Risg.
1.2	Ydi'r cylch gorchwyl yn delio gyda swyddogaethau sylfaenol y Pwyllgor Archwilio fel a nodir yng nghyfarwyddyd CIPFA?	Ydyw - ond angen ei ddiweddarau.	Ydyw – wedi ei ddiweddarau ac yn awr yn cynnwys anghenion y Mesur Lleol.
1.3	Ydi'r cylch gorchwyl wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor ac yn cael ei adolygu yn ysbeidiol?	Na - angen ei adolygu a'i ddiweddarau yn 2012-13.	Ydyw - gwnaed hynny yn 2012-13 a'i ddiweddarau.
1.4	A oes digon o Aelodau yn y Pwyllgor Archwilio ag awdurdod ac adnoddau i gyflawni ei rôl yn effeithiol ac yn annibynnol?	Oes – ond mae adroddiadau hwyr wedi bod yn wendid difrifol yn 2011-12 – Angen rhoi sylw i hyn.	Ydyw
1.5	All y Pwyllgor Archwilio fynd i Bwyllgorau eraill ac i'r Cyngor llawn fel bo'r angen?	Gall - Mewn theori, ond anaml mae hyn yn digwydd.	Ydyw - ond peth trafodaeth ar sut y gwneid hyn yn ymarferol – i gael sylw fel rhan o'r ymateb i 1.1 uchod.
1.6	A yw Datganiad yr Awdurdod ar reolau mewnol yn cynnwys disgrifiad o sefydliad a gweithgareddau'r Pwyllgor Archwilio?	Ydyw – wedi'i gynnwys yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol.	Ydyw - Mae gennym hefyd y Côd Llywodraethu Lleol erbyn hyn.
1.7	Fydd y Pwyllgor Archwilio weithiau'n asesu ei effeithlonrwydd ei hun?	Bydd – Blynyddol – ers Rhagfyr 2009 – diweddaraf Ebrill 2012.	Ydyw – eto ym mis Ionawr 2013.
1.8	Fydd y Pwyllgor Archwilio yn gwneud adroddiad blynyddol ffurfiol ar ei waith a'i berfformiad yn ystod y flwyddyn i'r Cyngor llawn?	Bydd - dechreuodd wneud hynny yn 2011.	Bydd – adroddiad blynyddol gan y Cadeirydd.
2 Aelodaeth, Cynefino a Hyfforddiant			
2.1	A gafwyd cytundeb ffurfiol ar aelodaeth y Pwyllgor Archwilio a gosod cworwm?	Do - yn y cyfansoddiad.	Do - yn y Cylch Gorchwyl yn y cyfansoddiad.
2.2	A yw'r Cadeirydd yn annibynnol o'r Pwyllgor Gwaith?	Ydyw - Nid yw'r Cadeirydd yn aelod o'r grwpiau a gynrychiolir ar y Pwyllgor Gwaith.	Ydyw
2.3	A oes gan Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio wybodaeth flaenorol, neu a yw wedi derbyn hyfforddiant priodol ar reoli cyllid a risg, safonau a chysyniadau cyfrifo a'r drefn reolaethol?	Oes - Y cyn aelod portffolio ar gyfer Cyllid - cyn gyfarwyddwr cwmni - ynghyd â hyfforddiant mewnol yn ystod y flwyddyn.	Do – cafwyd trafodaeth ar ffurf hyfforddiant o'r fath – gofynnwyd am i hyfforddiant bellach ar y Datganiad Cyfrifon gael ei wneud cyn yr adolygiad y flwyddyn hon.
2.4	A yw Aelodau newydd y Pwyllgor Archwilio yn derbyn hyfforddiant cynefino priodol?	Na - angen cynhyrchu pecyn cynefino - wedi ei gefnogi gyda chyfarfod cynefino cychwynnol gyda'r Swyddog Adran 151 a'r Pennaeth Archwilio - angen sefydlu hyn ar gyfer unrhyw aelodau newydd ym mis Mai. Gellid mabwysiadu deunydd cynefino o Gyngor arall?	Do - cynhaliwyd sesiwn gynefino i aelodau newydd y Pwyllgor a'r rhai presennol, y flwyddyn hon. Fodd bynnag, roedd Aelodau yn teimlo y byddai sesiwn gynefino i Aelodau'r Pwyllgor yn dilyn ethol y Cyngor newydd ym Mai yn arbennig o berthnasol ac y dylai fod yn fwy cynhwysfawr.
2.5	A yw sgiliau a phrofiad yr holl Aelodau wedi'u hasesu a hyfforddiant wedi'i roi ar gyfer y bylchau a nodwyd?	Ydynt ond – bydd holiadur ffurfiol ar gyfer anghenion hyfforddi yn cael ei gyflwyno ar gyfer pob Aelod.	NA - Aelodau'n teimlo - er bod yna broses gorfforaethol o asesu anghenion hyfforddiant yn seiliedig ar adolygiad cymheiriaid ac yn cael ei wneud gan AD, gellid gwneud mwy i nodi anghenion hyfforddi Aelodau'r Pwyllgor eu hunain.

2	Aelodaeth, Cynefino a Hyfforddiant		
Cyf	Mater	Ymateb PA 24.04.12	Hunanasesiad Ionawr 2013
2.5			Gwnaed sylw hefyd y gellid nodi anghenion mewn rhai amgylchiadau ond nad oedd yr adnoddau / sgiliau bob amser ar gael i'w cyflawni. Roedd angen Aseiad Anghenion Hyfforddi penodol i Aelodau'r Pwyllgor Archwilio gyda chysylltiad i'r sesiynau cynefino ac asesiadau cymheiriaid.
2.6	A yw pob Aelod wedi datgan ei ddiddordebau busnes?	Ydyw - Angen Cyfansoddiadol i'r holl Aelodau.	Ydyw - fel sydd ei angen yn y Cyfansoddiad
2.7	A yw'r Aelodau'n ddigon annibynnol o bwllgorau allweddol eraill yn y Cyngor?	Ydynt - o fewn cyfyngiadau'r Cyfansoddiad.	Ydynt - Gwnaeth Aelodau sylw y bydd angen o bosib ailystyried hyn ar ôl mis Mai 2013 oherwydd y gostyngiad mewn niferoedd.
3	Cyfarfodydd		
3.1	Ydi'r Pwyllgor Archwilio yn cyfarfod yn rheolaidd?	Ydyw	Ydyw
3.2	Ydi'r cylch gorchwyl yn nodi amledd y cyfarfodydd?	Ydyw - er mewn gwirionedd, cyfarfu'r Pwyllgor yn fwy aml yn 2011-12.	Ydyw
3.3	A yw calendr y Pwyllgor Archwilio yn cyfarfod anghenion busnes yr Awdurdod, anghenion llywodraethu a'r calendr ariannol?	Ydyw - mae'r PA wedi cynhyrchu amserlen o eitemau rhaglen - ond angen ei diweddarau yn 2012-13.	Ydyw - ond peth trafodaeth ar yr amser sydd ar gael i'r Pwyllgor adolygu'r Datganiad Cyfrifon - yn y gorffennol, ychydig o amser oedd ar gael rhwng cylchredeg y papurau a'r cyfarfod. Cytunwyd y byddai'r mater hwn yn derbyn sylw yn yr adolygiad parhaus o galendr y Pwyllgor.
3.4	A yw'r Aelodau'n mynychu cyfarfodydd yn rheolaidd ac os nad ydynt, a gymerir y camau priodol?	Ydynt - ni nodwyd unrhyw broblemau gydag Aelodau'r Pwyllgor Archwilio yn 2011-12.	Ydynt - Fodd bynnag, nid oedd yn glir i'r Aelodau lle y gellid canfod y wybodaeth hon. Pwy sy'n cofnodi; yn monitro ac yn adrodd yn ôl, pryd ac yn lle? Byddai'r Cadeirydd yn hoffi cynnwys presenoldeb Aelodau yn ei adroddiad blynyddol i'r Pwyllgor.
3.5	A yw'r cyfarfodydd yn rhydd ac yn agored heb unrhyw arwyddion o ddylanwadau gwleidyddol?	Ydynt - ni nodwyd unrhyw broblemau gydag Aelodau'r Pwyllgor Archwilio yn 2011-12.	Ydynt - Roedd peth trafodaeth ar y geiriad yma a'r ffaith bod y Cyngor o'i natur yn sefydliad gwleidyddol. Y geiriad i'w adolygu ar gyfer yr hunanasesiad nesaf.
3.6	A yw Swyddog Adran 151 yr Awdurdod neu ddirprwy yn mynychu'r holl gyfarfodydd?	Ydyw	Ydyw
3.7	A yw'r swyddogion priodol yn mynychu cyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio?	Ydynt	Ydynt
4	Rheolaeth Fewnol		
4.1	A fydd y Pwyllgor Archwilio yn ystyried canfyddiadau'r arolwg blynyddol o effeithlonrwydd y System o Reolaeth Mewnol (fel sy'n ofynnol gan y Rheoliadau Cyfrifo ac Archwilio) yn cynnwys adolygiad o effeithlonrwydd y system Archwilio Mewnol?	Bydd - fel rhan o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.	Bydd - fel rhan o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
4.2	A yw'r Pwyllgor Archwilio yn gyfrifol am adolygu a chymeradwyo'r System o Reolaeth Mewnol ac a yw yn ei ystyried ar wahân i'r cyfrifon?	Ydyw	Ydyw - fel rhan o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
4.3	A fydd y Pwyllgor Archwilio'n ystyried pa mor ystyrlon yw'r System o Reolaeth Mewnol	Bydd - fel rhan o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.	Bydd - fel rhan o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

4 Rheolaeth Fewnol			
Cyf	Mater	Ymateb PA 24.04.12	Hunanasesiad Ionawr 2013
4.4	A yw'r Pwyllgor Archwilio yn bodloni ei hun bod y System o Reolaeth Fewnol wedi gweithredu'n effeithiol trwy gydol y cyfnod adrodd yn ôl?	Ydyw - Mae Adroddiadau Cynnydd AM yn rhoi hyn - argymhelliad diweddar i roi sgôr rhwng 1-10 i atgyfnerthu hyn.	Ydyw - unwaith yn rhagor y flwyddyn hon, mae adroddiadau cynnydd AM wedi rhoi darlun o'r system reoli fewnol a chafodd yr holl adroddiadau Sicrwydd Coch a'r gwendidau sylweddol o ran rheolaeth eu hadrodd yn ôl i'r Pwyllgor Archwilio.
4.5	A yw'r Pwyllgor Archwilio wedi ystyried sut y mae'n integreiddio gyda phwyllgorau eraill all fod â chyfrifoldeb am reoli risg?	Ydyw - I'w gynnwys mewn gweithdy/hyfforddiant ar y cyd ar y Fframwaith Rheoli Risg gyda'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol.	Ydyw - cafwyd trafodaeth ar y tebygrwydd rhwng rhai o swyddogaethau a chyfrifoldebau'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a'r Pwyllgor Archwilio. Roedd Cadeiryddion y ddau Bwyllgor wedi cyfarfod i drafod y mater ond roedd teimlad bod angen mwy o eglurhad o'r swyddogaeth mewn perthynas â Rheoli Risg.
4.6	A yw'r Pwyllgor Archwilio (gyda chyfrifoldeb dirprwyedig) neu'r Cyngor llawn wedi mabwysiadu "Rheoli'r Risg o Dwyll - Gweithrediadau i Wrthsefyll Twyll a Llygredd?"	Na - ond yn dilyn gweithdy mis Ebrill - bydd adroddiad yn cael ei baratoi i'w fabwysiadu yn y Pwyllgor yn 2012-13.	Na - bydd hyn yn digwydd yn 2013-14.
4.7	A yw'r Pwyllgor Archwilio'n sicrhau bod y "Gweithrediadau i Wrthsefyll Twyll a Llygredd" yn cael eu gweithredu?	Na - ond bydd rhestr wirio yn cael ei chwblhau a'r cynllun gweithredu yn cael ei gynhyrchu yn 2012-13.	Na - bydd hyn yn digwydd yn 2013-14 yn dilyn ei fabwysiadu.
4.8	A yw'r Pwyllgor Archwilio'n ymwybodol o rôl Rheoli Risg gyda pharatoi'r Cynllun Archwilio Mewnol?	Ydyw - rhan o'r rhagarweiniad i'r Cynllun.	Ydyw - Y Gofrestr Risg Gorfforaethol yn gynyddol wedi ei chysylltu i'r Cynllun Gweithredol Archwilio Mewnol ac wedi'i groesgyfeirio iddo.
4.9	A yw'r Pwyllgor Archwilio'n adolygu cofrestr risg strategol yr Awdurdod o leiaf yn flynyddol?	Na - ond gwneir hyn yn 2012-13 - mae Cofrestr Risg Gorfforaethol ddrafft bellach wedi ei chynhyrchu.	Ydyw - Y Gofrestr Risg Gorfforaethol ddrafft wedi'i chyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio yn 2012-13 a Chofrestr ddiwygiedig ar raglen y Pwyllgor Archwilio sydd i'w gynnal ar 05-02-13.
4.10	A yw'r Pwyllgor Archwilio yn monitro sut y mae'r Awdurdod yn asesu ei risg?	Na - ond bydd yn gwneud hynny yn 2012-13.	Ydyw - cyflwynwyd Strategaeth Rheoli Risg a Chyfarwyddyd i'r Pwyllgor eu cymeradwyo yn 2012-13.
4.11	A yw Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Archwilio yn cynnwys trosolwg o'r broses Rheoli Risg?	Ydyw	Ydyw - Cylch Gorchwyl wedi'i ddiweddarau gyda chanllawiau'r Mesur Llywodraeth Leol a rôl y Pwyllgor Archwilio.
5 Adroddiadau Ariannol a Materion Rheolaethol			
5.1	A yw rôl y Pwyllgor Archwilio yn ystyried ac / neu yn cymeradwyo'r cyfrifon blynyddol wedi'i ddiffinio'n glir?	Ydyw - yn y cylch gorchwyl.	Ydyw
5.2	A yw'r Pwyllgor Archwilio yn ystyried yn benodol:- • Addasrwydd polisiâu a thriniaethau cyfrifo; • Penderfyniadau Mawr yn cael eu gwneud; • Gwaith Dileu Dyledion Mawr; • Newidiadau mewn triniaethau cyfrifo; • Pa mor rhesymol yw'r amcangyfrifon cyfrifo; Yr agweddau naratif o adrodd yn ôl?	Ydyw - hyfforddiant yn parhau ar gyfer y PA - mae adroddiadau Archwilwyr Allanol a nodiadau briffio gan y Gwasanaeth Cyllid yn cynorthwyo - fodd bynnag, mae amseru yn ystyriaeth - e.e. ar ôl y digwyddiad?	Ydyw - gofynnwyd i Aelodau edrych ar y polisi ynglŷn â dileu dyledion.
5.3	A drefnwyd cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio i dderbyn adroddiad yr Archwilydd Allanol i'r rhai sy'n llywodraethu yn cynnwys trafodaeth am newidiadau arfaethedig i'r cyfrifon a materion eraill yn codi o'r archwiliad?	Do	Do
5.4	A yw'r Pwyllgor Archwilio yn adolygu llythyr sylwadau'r rheolwyr?	Ydyw	Ydyw

5	Adroddiadau Ariannol a Materion Rheolaethol		
Cyf	Mater	Ymateb PA 24.04.12	Hunanasesiad Ionawr 2013
5.5	A yw'r Pwyllgor Archwilio'n adolygu polisiau cyfrifo'r Awdurdod yn flynyddol?	Ydyw	Ydyw
5.6	A yw'r Pwyllgor Archwilio yn cael dealltwriaeth o weithdrefnau rheoli ar gyfer paratoi cyfrifon blynyddol yr awdurdod?	Ydyw - drwy gyfrwng adroddiadau Cyllid.	Ydyw
5.7	A oes system ar gael i'r Pwyllgor Archwilio i'w gadw'n ymwybodol o faterion cyfreithiol a rheolaethol, er enghraifft trwy dderbyn cylchlythyrau a thrwy hyfforddiant?	Oes - adroddiadau Swyddogion i'r Pwyllgor - ond gallai wella trwy gyhoeddi cylchlythyrau rheolaidd a hyfforddiant ar bynciau'r dydd.	Ydyw
6	Archwilio Mewnol		
6.1	A yw'r Pwyllgor Archwilio yn cymeradwyo, yn flynyddol ac mewn manylder, gynlluniau Archwilio Mewnol strategol a blynyddol yn cynnwys ystyried a yw sgôp gwaith Archwilio Mewnol yn delio â risgiau arwyddocaol yr Awdurdod?	Ydyw - Bellach mae'r Cynllun Gweithredol AM yn cael ei groesgyfeirio lle mae hynny'n briodol i'r Risgiau Corfforaethol yn y Gofrestr Risg Gorfforaethol.	Ydyw - mynegwyd pryder ynglŷn â nifer yr ymchwiliadau oedd yn cael effaith ar y Cynllun.
6.2	A oes gan yr Adran Archwilio Mewnol linell adrodd yn ôl priodol i'r Pwyllgor Archwilio.	Oes	Oes
6.3	A yw'r Pwyllgor Archwilio yn derbyn adroddiadau ysbeidiol gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn cynnwys adroddiad blynyddol gan y Pennaeth Archwilio Mewnol?	Ydyw - Adroddiadau Gwaith AM i bob cyfarfod ac adroddiad blynyddol yn y cyfarfod cyntaf ar ôl diwedd mis Mawrth.	Ydyw
6.4	A yw archwiliadau dilynol gan Archwilio Mewnol yn cael eu monitro gan y Pwyllgor Archwilio ac a yw'r Pwyllgor yn ystyried pam ddigonol yw gweithredu ar argymhellion?	Ydynt - ym mhob cyfarfod fel rhan o adroddiad cynnydd ar waith AM.	Ydynt
6.5	A yw'r Pwyllgor Archwilio'n cynnal trafodaethau preifat ysbeidiol gyda'r Pennaeth Archwilio Mewnol?	Ydyw - ond penderfyniad ymwybodol nad oes angen hyn - sefydlwyd bod cyfle yno pan fo'r naill barti neu'r llall ei angen.	Ydyw - fel y flwyddyn ddiwethaf - dim yn teimlo'r angen i wneud hynny ond fe ellir gwneud os ystyrir bod angen hynny.
6.6	A oes cydweithrediad priodol rhwng yr Archwilwyr Mewnol ac Allanol?	Oes - ond angen gwell cynllunio.	Oes - ond unwaith yn rhagor mae lle i wella o safbwynt cynllunio.
6.7	A yw'r Pwyllgor Archwilio'n adolygu pa mor ddigonol yw staff ac adnoddau eraill Archwilio Mewnol?	Ydyw - rhan o Gynllun Gweithredu AM bob blwyddyn.	Ydyw
6.8	A yw'r Pwyllgor Archwilio wedi gwerthuso a yw ei wasanaeth Archwilio Mewnol yn cydymffurfio gyda Chôd Ymarfer CIPFA ar gyfer Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y DU?	Ydyw - adolygiad allanol gan Archwilio Allanol.	Ydyw
6.9	A yw mesurau perfformio Archwilio Mewnol yn cael eu monitro gan y Pwyllgor Archwilio?	Ydynt - fel rhan o Adroddiad cynnydd ar waith AM wedi ei gysylltu i'r Cynllun Busnes.	Ydynt
6.10	A yw'r Pwyllgor Archwilio wedi ystyried y wybodaeth y mae'n dymuno ei derbyn gan Archwilio Mewnol?	Ydyw - yn parhau - gwnaed cais am enghraifft o adroddiad llawn AM fel y gall Aelodau weld y fethodoleg yn gweithio'n ymarferol a nodi unrhyw anghenion adrodd ychwanegol.	Ydyw - mae fformat newydd wedi ei ddatblygu ar gyfer 2012-13 gyda gwybodaeth ychwanegol ar ganlyniadau pob adolygiad.
7	Archwilio Allanol		
7.1	A yw'r Archwilwyr Allanol yn cyflwyno ac yn trafod eu cynlluniau archwilio a'u strategaeth gyda'r Pwyllgor Archwilio (gan gydnabod dyletswyddau statudol Archwilio Allanol)?	Ydyw	Ydyw - ond gellid cryfhau yn y maes hwn.
7.2	A yw'r Pwyllgor Archwilio'n cynnal trafodaethau preifat yn ysbeidiol gyda'r Archwilydd Allanol?	Ydyw - Ond penderfyniad ymwybodol nad oes angen hyn - fodd bynnag, sefydlwyd bod cyfle i wneud hynny pan fo'r naill barti neu'r llall ei angen.	Ydyw - fel y flwyddyn ddiwethaf.
7.3	A yw'r Pwyllgor Archwilio'n adolygu adroddiad blynyddol yr Archwilydd Allanol i'r rhai sy'n llywodraethu?	Ydyw	Ydyw

7 Archwilio Allanol			
Cyf	Mater	Ymateb PA 24.04.12	Hunanasesiad Ionawr 2013
7.4	A yw'r Pwyllgor Archwilio'n sicrhau bod swyddogion yn monitro'r camau gweithredu a gymerir o ran argymhellion archwilio allanol?	Na - ond mae'r Adain Archwilio Mewnol wedi cynhyrchu adroddiad ar Ddilyn i Fyny Argymhellion nad ydynt yn ymwneud ag AM gan gynnwys yr angen i gael cofrestr ganolog o'r holl argymhellion ac adrodd yn ôl i'r Pwyllgorau perthnasol.	Ydyw
7.5	A yw adroddiadau ar waith Archwilio Allanol ac asiantaethau archwilio eraill yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor, yn cynnwys Llythyr Archwilio ac Archwiliad Blynyddol y Comisiwn Archwilio?	Ydyw - Archwilio Allanol Ydyw - Gall eraill fynd i rywle arall.	Ydyw
7.6	A yw'r Pwyllgor Archwilio'n asesu perfformiad yr Archwilwyr Allanol?	Na - angen edrych ar fabwysiadu DP perthnasol ar gyfer adrodd arnynt fel rhan o adroddiadau gwaith Archwilwyr Allanol i'r Pwyllgor.	Na - roedd yr Aelodau yn ystyried bod hwn yn faes blaenoriaeth ar gyfer gwella a chysylltiadau gyda 7.7 isod.
7.7	A yw'r Pwyllgor Archwilio'n ystyried ac yn cymeradwyo ffi'r Archwilwyr Allanol?	Na - ffi ar gyfer y Datganiad Cyfrifon wedi'i gosod - dylid ystyried a chyfiawnhau gwaith ychwanegol mewn perthynas ag ymyrraeth.	Na - mwy o gyfarfodydd rhwng cynrychiolwyr y Pwyllgorau Archwilio a Sgriwtini gyda rheoleiddwyr. Roedd yr Aelodau yn ystyried bod hwn yn faes blaenoriaeth ar gyfer gwelliant.
GWEINYDDU			
8 Rheoli Rhaglenni			
8.1	A oes gan y Pwyllgor Archwilio ysgrifennydd penodol o'r Gwasanaethau Pwyllgor / Aelodau?	Oes	Oes
8.2	A yw papurau agenda'n cael eu dosbarthu ymlaen llaw i'r cyfarfodydd fel y gall Aelodau'r Pwyllgor Archwilio baratoi'n ddigonol.	Ydynt - roedd materion yn ymwneud â phapurau yn hwyr yn 2011-12 - angen mynd i'r afael â hyn.	Ydynt
8.3	A yw rhaglenni amlinellol yn cael eu cynllunio un flwyddyn ymlaen llaw i ddelio â materion ar sail dreigl ?	Ydynt - yn ôl y calendr.	Ydynt
8.4	A ofynnir am fewnbwn i Unrhyw Fater Arall yn ffurfiol ac ymlaen llaw gan Aelodau'r Pwyllgor, swyddogion perthnasol, Archwilio Mewnol ac Allanol?	D/B - nid yw'n arferol caniatáu UFA mewn cyfarfodydd Pwyllgor ffurfiol.	D/B - fel y llynedd
9 Papurau			
9.1	A yw'r adroddiadau i'r Pwyllgor Archwilio yn cyfathrebu gwybodaeth berthnasol yn ddigon aml, ar amser, ac mewn fformat sy'n effeithiol?	Ydyw - ond roedd rhai Aelodau yn cwestiynu faint o amser y maent yn ei gael i ystyried adroddiadau hir ac/neu gymhleth - gan gynnwys y Datganiad Cyfrifon.	Ydyw
9.2	A yw'r Pwyllgor Archwilio'n cyhoeddi cyfarwyddyd ac / neu pro fforma ynglŷn â fformat a chynnwys y papurau sydd i'w cyflwyno?	Ydyw - Fformat adrodd y Pwyllgor Corfforaethol.	Ydyw
10 Gweithredu yn codi			
10.1	A yw'r cofnodion yn cael eu paratoi a'u dosbarthu ar unwaith i'r bobl briodol?	Ydynt - ond mae amseru yn broblem - gallai'r cofnodion i'r Cadeirydd fod yn fwy prydlon. Y polisi Corfforaethol yw nad yw Cadeiryddion yn cael y cofnodion drafft ond eu bod yn cael fersiynau terfynol ar yr un adeg â phawb arall - Angen gweld a oes modd adolygu'r polisi Corfforaethol os oes angen. Cymeradwywyd y dylai Cadeiryddion dderbyn cofnodion drafft.	Ydynt - ond byddai'r Aelodau'n hoffi gweld y cofnodion drafft ac ymgynghori gyda hwy ynglŷn â'r cofnodion cyn y cyfarfod nesaf o'r Pwyllgor.

10 Gweithredu yn codi			
Cyf	Mater	Ymateb PA 24.04.12	Hunanasesiad Ionawr 2013
10.2	A fydd adroddiad yn cael ei baratoi ar faterion sy'n codi a'i gofnodi yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor Archwilio?	Bydd – dan y cofnodion ar y rhaglen nesaf – ond nid yw gwybodaeth ynghylch dilyn i fyny gamau a nodwyd yn y cofnodion diwethaf ar gael fel mater o drefn.	Bydd
10.3	A geir pwyntiau gweithredu yn nodi pwy sydd i wneud beth ac erbyn pa bryd?	Na – nid yw'r pwyntiau gweithredu yn cynnwys manylion ynghylch pwy sy'n gyfrifol amdanynt nac erbyn pa bryd fel y gellir dilyn i fyny yn y cyfarfod nesaf.	Ydynt - mae'r cofnodion yn dweud pwy sydd i wneud beth - angen sicrhau bod hyn yn fwy cyson ac yn cynnwys dyddiad ar gyfer cwblhau'r gwaith.

DIWEDD Y RHESTR WIRIO

RHESTR WIRIO HUNANASESU EFFEITHLONRWYDD PWYLLGOR ARCHWILIO
CYNLLUN GWEITHREDU GWELLA - 16 IONAWR 2013

Cyf	Mater	Camau Gwella sydd eu hangen	Gweithredu erbyn a dyddiad
1.1 & 4.5	Nid yw'n glir mewn rhai meysydd beth yw swyddogaethau'r Pwyllgorau Archwilio a Sgriwtini. Mae hyn yn arbennig o wir mewn perthynas â'r rôl a'r cyfrifoldeb am Reoli Risg.	Angen egluro swyddogaethau'r Pwyllgorau Archwilio a Sgriwtini yn arbennig mewn perthynas â Rheoli Risg. Trafod gyda Chyfreithiol a Gweinyddol.	Pennaeth Swyddogaeth Adnoddau - Erbyn Pwyllgor Archwilio – Mai 2013
1.5	Sut y gall y Pwyllgor Archwilio yn ymarferol gael mynediad i Bwyllgorau eraill a'r Cyngor llawn fel bo'r angen?	Angen canfod pa weithdrefnau sydd ar gael i hwyluso hyn. Trafod gyda Chyfreithiol a Gweinyddol.	Pennaeth Gwasanaeth – Archwilio Erbyn Pwyllgor Archwilio – Mai 2013
2.3	Yr Aelodau yn gofyn am gael hyfforddiant pellach ar y Datganiad Cyfrifon cyn yr adolygiad y flwyddyn hon.	Angen sicrhau y ceir sesiwn hyfforddiant ar Ddatganiad Cyfrifon y flwyddyn hon cyn adolygu cyfrifon 2012-13. Angen cysylltu gyda'r Aelodau ar gynnwys yr hyfforddiant i sicrhau ei fod yn bodloni eu hanghenion yn y maes hwn.	Pennaeth Gwasanaeth – Cyllid Cyn yr Adolygiad o'r Datganiad o Gyfrifon 2013
2.4	Trefniadau cynefino i Aelodau newydd y Pwyllgor Archwilio angen eu gwella. Ystyrir bod hyn yn arbennig o bwysig i Aelodau newydd yn dilyn yr etholiad ym Mai 2013.	Mae angen cynnal adolygiad o'r trefniadau cyfredol a darparu sesiwn gynefino a deunyddiau priodol i Aelodau.	Pennaeth Gwasanaeth – Archwilio a Phennaeth Gwasanaeth – Cyllid Ar gyfer Mai 2013.
2.5	Roedd yr Aelodau yn teimlo, er bod yna broses Gorfforaethol o Asesu Anghenion Hyfforddi yn seiliedig ar Adolygiad Cymheiriaid ac yn cael ei wneud gan AD, gallai mwy gael ei wneud i nodi anghenion hyfforddi Aelodau'r Pwyllgor.	Roedd angen Asesiad Anghenion Hyfforddi penodol i Aelodau'r Pwyllgor Archwilio sy'n cysylltu gyda'r sesiwn gynefino ac asesiadau cymheiriaid. Holiadur anghenion hyfforddiant / archwiliad sgiliau i'w gyflwyno ac i'w gwblhau'n flynyddol gan Aelodau.	Pennaeth Gwasanaeth – Archwilio Ar gyfer Mai 2013
3.4	Nid oedd yn amlwg pwy oedd yn gyfrifol am gofnodi; monitro ac adrodd yn ôl ar bresenoldeb Aelodau yn y Pwyllgor na phryd y gwneid yr adrodd yn ôl ac i bwy. Y Cadeirydd yn dymuno cynnwys presenoldeb Aelodau yn ei adroddiad blynyddol i'r Pwyllgor.	Angen sicrhau pwy sydd â'r cyfrifoldeb am gofnodi a monitro presenoldeb yn y Pwyllgor Archwilio a rhoi'r ffigyrau am 2012-13 i'r Cadeirydd.	Pennaeth Gwasanaeth – Archwilio Erbyn Pwyllgor Archwilio Chwefror 2013.
3.5	Cafwyd peth trafodaeth ar y geiriad yma a'r ffaith bod y Cyngor yn ei hanfod yn sefydliad gwleidyddol.	Y geiriad i'w adolygu ar gyfer yr hunanasesiad nesaf	Pennaeth Gwasanaeth – Archwilio Erbyn yr hunanasesiad nesaf.
4.6 & 4.7	Nid yw'r Pwyllgor Archwilio wedi trefnu i fabwysiadu'r canllawiau "Rheoli Risg o Dwyll - Gwerthrediadau i Atal Twyll a Llygredd" neu rywbeth cyfatebol.	Angen trefnu i fabwysiadu'r cyfarwyddyd Atal Twyll ac arfer orau.	Pennaeth Gwasanaeth – Archwilio Ar gyfer Mai 2013.
5.2	Mewn perthynas â pholisi cyfrifo a gweithdrefnau ariannol, gofynnodd yr Aelodau am weld y polisi ar ddileu dyledion mawr.	Yr Aelodau i dderbyn copi o'r polisi Dileu Dyledion.	Pennaeth Gwasanaeth – Archwilio Ar gyfer Mai 2013.
6.6	Trefniadau cynllunio rhwng Archwilio Mewnol ac Allanol.	Angen gwella'r trefniadau ar gyfer ymgynghori a chysylltu ynglyn â chynlluniau blynyddol.	Pennaeth Gwasanaeth – Archwilio Ar gyfer Mai 2013.
7.1	Cyflwyniad gan Archwilio Allanol a thrafodaeth ar eu cynlluniau archwilio a'u strategaeth gyda'r Pwyllgor Archwilio.	Yr Aelodau wedi gofyn am gryfhau pethau o fewn y maes hwn.	Pennaeth Gwasanaeth – Archwilio Ar gyfer Mai 2013.
7.6 & 7.7	Ymgynghori gyda'r Pwyllgor Archwilio ar gynllunio, perfformiad a ffioedd Archwilio Allanol.	Yr Aelodau'n dymuno ymwneud mwy â'r broses o gynllunio Archwilio Allanol a gyda cymeradwyo ffioedd fel rhan o'r broses hon. Mwy o gyfarfodydd rhwng cynrychiolwyr y Pwyllgorau Archwilio a Sgriwtini gyda rheoleiddwyr.	Pennaeth Gwasanaeth - Cyllid Ar gyfer Mai 2013.